విలువలకు పాతర... వివాదాల జాతర

జయప్రకాష్ నారాయణ్

BB-03-April-2006

చట్టసభల సభ్యులు లాభదాయకమైన పదవుల్లో కొనసాగడంపై ఇప్పుడు దేశవ్యాప్తంగా చర్చ జరుగుతోంది. నిజానికి ఇదో సాంకేతిక సమస్య. దీన్ని భూతద్దంలో చూపించి రాజకీయ లబ్ధి పొందాలనుకుంటున్న నేతలు- కీలకమైన ప్రజాసమస్యలను గాలికి వదిలేస్తున్న వైనాన్ని కళ్లకు కడుతున్న వ్యాసమిది...

చట్టసభల సభ్యులు లాభదాయకమైన పదవులు చేపట్టరాదన్న నిషేధం, నేతల చేతిలో రాజకీయ సాధనంగా మారింది. సాంకేతికమైన ఈ సమస్యను గోరంతలు కొండంతలు చేసి, రాజ్యాంగపరమైన, నైతికపరమైన అంశంగా చిత్రీకరిస్తున్నారు. జోడు పదవుల వివాదంపై జోరుగా సాగుతున్న చర్చలు, వాదోపవాదాలు అన్నీ రాజకీయ లబ్ధికోసమే తప్ప, ప్రజాప్రయోజనాలకు ఉద్దేశించినవి కావు. తాజా వివాదంలో ప్రధాన రాజకీయ పక్షాల దివాలాకోరుతనాన్ని అర్థం చేసుకోవాలంటే, ఇప్పటివరకూ జరిగిన సంఘటనలను ఓసారి సమీక్షించుకోవడం అవసరం. రాజ్యసభ నుంచి జయాబచ్చన్‌కు ఉద్వాసన పలికేందుకు రాజ్యాంగంలోనూ, చట్టాల్లోనూ ఉన్న అస్పష్టమైన నిబంధనలను ఆసరా చేసుకొని కొందరు కాంగ్రెస్ కార్యకర్తలు అనవసరంగా జోడు పదవుల వివాదాన్ని రెచ్చగొట్టారు. జయాబచ్చన్ పదవి పోవడంతో- పగలు, ప్రతీకారాలు తీర్చుకొనేందుకు ఈ వివాదం రాజకీయ పార్టీలకు ఒక సాధనంగా మారింది. తమ చాప కిందకు నీరు వస్తున్న విషయాన్ని విస్మరించి, అవి ఎదుటి వారిలో ఉన్న లోపాలను ఎంచసాగాయి. ఈ వివాదంపై సరైన రీతిలో, బాధ్యతాయుతంగా స్పందించడంలో ప్రభుత్వం విఫలమైంది. దీంతో ప్రతిపక్షాలు రెట్టించిన ఉత్సాహంతో కాంగ్రెస్ పార్టీ అధ్యక్షురాలు సోనియా గాంధీపై తమ అస్త్రాలను ఎక్కుపెట్టాయి. సోనియా గాంధీ జోడు పదవుల్లో కొనసాగడం రాజ్యాంగంలోని 102వ అధికరణ కింద అనర్హతకు దారితీస్తుందని విపక్షాలు వాదించడంతో ప్రభుత్వం కంగుతింది. అన్ని పార్టీలతో సంప్రదించి సమస్యకు సరైన పరిష్కార మార్గాన్ని కనుగొనవలసిన ప్రభుత్వం కుట్రపూరితమైన విధానాలను అవలంబించింది. జోడు పదవుల నిర్వహణకు సంబంధించి ఆర్డినెన్సును తీసుకురావాలన్న ప్రభుత్వ యోచనకు సోనియా అంగీకరించలేదు. లోక్‌సభ సభ్యత్వానికి రాజీనామా చేసి, తిరిగి పోటీ చేయాలని నిర్ణయించుకొన్నారు. అయితే తన పదవికి సోనియా రాజీనామా చేయడాన్ని నిరుపమానమైన త్యాగంగా ఎవరూ అభివర్ణించాల్సిన అవసరం లేదు. వాస్తవానికి సోనియా వైదొలగినా, లాభదాయకమైన పదవుల వివాదం పార్టీలను వెన్నాడుతూనే ఉంది. ఈ విషయంలో ఏకాభిప్రాయ సాధన ద్వారా సంబంధిత చట్టాలను సవరించేందుకు ప్రభుత్వం వచ్చే నెలలో పార్లమెంటును సమావేశపరచబోతోంది. ఒక ప్రహసనంలా సాగిన ఈ మొత్తం ఉదంతంలో ప్రజలకు ఉపయోగపడే అంశం ఒక్కటైనా లేదు.

అధికారాల విభజనకు వీలు ఏదీ?

మన దేశంలో ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసేది చట్టసభలే. ఇలాంటి వ్యవస్థలో అధికారాల విభజన అనే ఆలోచనే హాస్యాస్పదమైనది. ప్రస్తుత వ్యవస్థలో ప్రభుత్వం పరోక్ష పద్ధతిలో ఎన్నికవుతుంది. దిగువ సభ (లోక్‌సభ) విశ్వాసాన్ని చూరగొన్నంతవరకే అది అధికారంలో కొనసాగుతుంది. చట్టసభ సభ్యుడైన వ్యక్తి మాత్రమే మంత్రివర్గంలో కొనసాగేందుకు అర్హుడు. చట్టసభ సభ్యులు కాని వారెవరైనా మంత్రి పదవిని చేపట్టినా, ఆరు నెలల్లోగా విధిగా చట్టసభకు ఎన్నిక కావాలి. లేని పక్షంలో వారి మంత్రి పదవి రద్దవుతుంది. వాస్తవానికి

శాసన, కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థలు రెండూ వేర్వేరుగా ఉండాలి. ఈ రెండింటిలోనూ ఒకే వ్యక్తి ఏకకాలంలో పదవులు కలిగి ఉండకూడదు. అధికారాల విభజనకు అసలైన అర్థం అదే. కానీ ప్రస్తుత వ్యవస్థ అందుకు పూర్తి భిన్నంగా ఉంది. చట్టసభ సభ్యులే మంత్రి పదవుల్లో కొనసాగాలని మన రాజ్యాంగం నిర్దేశిస్తోంది. కానీ చట్టసభ సభ్యుడు మంత్రి కావడానికి వీల్లేదని అమెరికా రాజ్యాంగం శాసిస్తోంది. ఈ నేపథ్యంలో- లాభ దాయకమైన పదవుల నిర్వహణ అనేది కేవలం సాంకేతికపరమైన అంశం మాత్రమేనని స్పష్టంగా అర్థమవు తోంది. కానీ చిన్నపాటి ఈ వివాదాన్ని భూతద్దంలో చూపేందుకు రాజకీయ పక్షాలు, మీడియా తాపత్రయప డుతున్నాయి. ఒకనైతిక సూత్రానికి, సాంకేతికపరమైన అంశానికీ మధ్యనున్న తేడాను ఎవరూ పట్టించుకోవడం లేదు. రాజ్యాంగంలోని 102వ అధికరణ కింద అనేక పదవులను లాభదాయకమైన జాబితానుంచి మినహా యిస్తూ ప్రభుత్వం 1959లో పార్లమెంటు సభ్యుల (అనర్హత నిరోధక) చట్టాన్ని తీసుకువచ్చింది. కేంద్రాన్ని అనుసరించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కూడా 191వ అధికరణ కింద వందలాది పదవులను అనర్హత వేటు పడ కుండా తప్పిస్తూ చట్టాలు చేసుకున్నాయి. ప్రభుత్వాలు ఈ చట్టాలకు తాజాగా ఏమైనా సవరణలు చేస్తే, మిన హాయింపు లభించిన జాబితాలోకి మరికొన్ని పదవులు వచ్చి చేరుతాయంతే. మరో విధంగా చెప్పాలంటే- ప్రస్తుతం పార్లమెంటు సభ్యులు నిర్వహిస్తున్న లాభదాయకమైన పదవులన్నింటికీ మినహాయింపు కల్పిస్తూ చట్టం చేస్తారన్నమాట. రాజ్యాంగంలోని 102, 191 అధికరణలను పునస్సమీక్షించని పక్షంలో- వివక్షాపూరిత మైన ఇటువంటి చట్టాలు చలామణి అవుతూనే ఉంటాయి.

రాజ్యాంగంలో పదో షెడ్యూల్‌ను పొందుపరిచాక, చట్టసభ సభ్యుల స్వేచ్ఛ మిథ్యగా మారింది. ఈ షెడ్యూ ల్‌లో పేర్కొన్న నిబంధనల ప్రకారం, సభ్యులంతా తమ తమ పార్టీలు జారీచేసే విప్‌లకు లోబడి సభలో ఓటుహక్కును వినియోగించుకోవలసి ఉంటుంది. శాసనకర్తలెవరైనా ప్రభుత్వ అభీష్టం మేరకే లాభదాయకమై న పదవుల్లో కొనసాగుతారు. ఈ నేపథ్యంలో- లాభదాయకమైన పదవుల్లో ఉన్న వారికి ఏదో ఒరుగుతుంద నుకోవడం అర్థరహితం. ప్రభుత్వాల మనుగడను ప్రభావితం చేయని అంశాలపైనా తమ ఇష్టానుసారం ఓటు వేసే స్వేచ్ఛ సభ్యులకు లేనప్పుడు, కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థ నుంచి శాసన వ్యవస్థను వేరుచేయాలనడం అసంబ ద్ధం.

నియోజకవర్గాల్లో ప్రజోపయోగకరమైన పనులు చేపట్టే నిమిత్తం పార్లమెంటు సభ్యులకు, శాసనసభ్యులకు కేటాయించే నిధుల వినియోగంలో అనేక అవకతవకలు జరుగుతున్నాయి. అయినా ఎంపీలాడ్స్, ఎమ్మెల్యే లాడ్స్ పథకాలు నిక్షేపంగా కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి. పైగా, పనులు చేపట్టేందుకు వీలుగా ప్రభుత్వ నిధులు తమ వద్ద ఉండడం అవసరమని కొందరు శాసనకర్తలు వాదిస్తున్నారు. అధికారాల విభజన పేరిట- నిధుల ను శాసనకర్తల అధీనంలో ఉంచడం కంటే అవివేకమైన పని మరొకటి ఉంటుందా? తమ డిమాండ్‌కు ప్రభుత్వం సమ్మతించినా, నిధుల నిర్వహణపై నియంత్రణాధికారాలు జిల్లా కలెక్టర్‌కే తప్ప, అవి తమ చేతిలో ఉండవని మరికొందరు సభ్యులు వివరణ ఇస్తున్నారు. ఆమాటకొస్తే- ప్రధానమంత్రికిగాని, లేదా ఏ ఇతర మంత్రివర్గ సభ్యుడికిగాని ప్రభుత్వ నిధుల్ని నేరుగా వ్యయం చేసే అధికారం ఉండదు. ట్రెజరీ అధికారులు మినహా కలెక్టర్లు, ఇతర అధికారులకు సైతం ఆ వెసులుబాటు ఉండదు. నిధుల నిర్వహణ బాధ్యతలు ఎవరి చేతిలో ఉన్నాయన్నది కాదు, నిధుల వ్యయానికి సంబంధించి నిర్ణయాలు ఎవరు తీసుకుంటున్నారన్నదే కీలకం.

స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం నేతలు ఆడే రాజకీయ పాచికలాటలో లాభదాయకమైన పదవుల వివాదం ఓ పావుగా మారిందన్నది నిర్వివాదాంశం. ఎత్తులకు పైయెత్తులు వేయడం, అర్థరహితమైన వివాదాలను రెచ్చగొట్టడం నాయకుల దైనందిన రాజకీయ జీవితంలో భాగంగా మారడంతో, ప్రజలకు సంబంధించిన అనేక కీలక సమస్యలు మరుగున పడుతున్నాయి. ఈ సందర్భంలో బ్రిటన్‌లో రాజకీయాల సరళిని, అక్కడి తాజా పరిణామాలను ఓసారి పరిశీలించడం అవసరం. బ్రిటన్ ప్రధాని టోనీ బ్లెయిర్ రాజకీయ భవితవ్యంపై ప్రస్తుతం ఆ దేశంలో వాడిగా, వేడిగా చర్చ సాగుతోంది. బ్లెయిర్ నేతృత్వంలోని లేబర్ పార్టీ వరుసగా మూడోసారి ఎన్నికల్లో ఘనవిజయం సాధించింది. లేబర్ పార్టీ నాయకుల్లో హెరాల్డ్ విల్సన్ తరవాత ఈ ఘనత సాధించింది బ్లెయిర్ ఒక్కరే. పాఠశాల విద్యలో నాణ్యతను, జవాబుదారితనాన్ని పెంచేందుకు వీలు కల్పిస్తూ బ్లెయిర్ ప్రభుత్వం ఇటీవల సంస్కరణలను ప్రతిపాదించింది. లేబర్ పార్టీలోని అనేకమంది ఎం.పి.లు ఈ సంస్కరణలతో సిద్ధాంతపరంగా విభేదిస్తున్నారు. ఆ పార్టీకి చెందిన 52 మంది ఎం.పి.లు బ్లెయిర్ ప్రతిపాదనలకు వ్యతిరేకంగా పార్లమెంటులో ఓటు వేశారు. విపక్షంలో ఉన్న కన్సర్వేటివ్ పార్టీ సభ్యులు మద్దతు పలకడంతో సంస్కరణలకు ఆమోదముద్ర పడింది. అయితే, స్వపక్షానికి చెందిన సభ్యుల సంపూర్ణ మద్దతును పొందలేక పోవడంతో, బ్లెయిర్ నాయకత్వంపై ఇప్పుడు నీలినీడలు కమ్ముకున్నాయి. రాజకీయ ప్రమాణాల విషయంలో మన దేశానికి, బ్రిటన్‌కు మధ్యగల వ్యత్యాసానికి ఈ సంఘటన ఓ నిదర్శనం. సంస్కరణలకు మోకాలడ్డిన అధికార పక్షం ఎం.పి.లు అసమ్మతివాదులు కారు. ప్రభుత్వాన్ని కూల్చివేయాలన్న ఆలోచన వారికి అంతకంటే లేదు. బ్లెయిర్ విధానాలు నచ్చకపోవడం వల్లనే వారు సంస్కరణలను వ్యతిరేకించారు. దీనిని ఆసరాగా తీసుకుని అధికార పక్షంలో ఫిరాయింపులను ప్రోత్సహించేందుకు ప్రతిపక్షంలో ఉన్న కన్సర్వేటివ్ పార్టీ ఏమాత్రం ప్రయత్నించకపోవడంవిశేషం. బ్లెయిర్ విధానాలు సరైనవేనని ఆ పార్టీ ఎం.పి.లు భావించారు. ఆ మేరకు పార్లమెంటులో సంస్కరణలకు అనుకూలంగా ఓటు వేశారు. ఆ విధంగా పాఠశాల సంస్కరణల అంశంలో అందరూ ప్రజా ప్రయోజనాలకే పట్టంగట్టారు. సిసలైన రాజకీయాలకు ఇంతకంటే సరైన నిర్వచనం ఇంకేం కావాలి?

ప్రజాసమస్యలు గాలికి

మన దేశంలో పాఠశాల విద్య పతనావస్థకు చేరింది. ప్రజారోగ్య వ్యవస్థ నాగరిక సమాజాన్ని అవహేళన చేసే స్థాయికి దిగజారింది. న్యాయవ్యవస్థ సైతం సంక్షోభంలో చిక్కుకుంది. పర్యావరణ కాలుష్యం పెచ్చుమీరుతోంది. జార్ఖండ్, ఒరిస్సా, చత్తీస్‌గఢ్ తదితర రాష్ట్రాల్లో మావోయిస్టులు విధ్వంసం సృష్టిస్తున్నారు. ఇవన్నీ దేశం ఎదుర్కొంటున్న కీలకమైన సమస్యలే. వీటిపై తక్షణం దృష్టి సారించ చవలసిన అవసరం ఉంది. కానీ మన చట్టసభలు నిష్ప్రయోజనమైన చర్చలతోను, వృథా రాజకీయాలతోనూ పొద్దుపుచ్చుతున్నాయి. రాజకీయాల్లో స్వచ్ఛతకు, పారదర్శకతకు పెద్దపీట వేయాలి. అవినీతి రహిత ప్రభుత్వాలే పాలన పగ్గాలను చేపట్టాలి. అవి అర్థవంతమైన, ప్రజోపయోగకరమైన విధానాలకు రూపకల్పన చేయాలి. ప్రజల సమస్యలు తీరేదీ, వారిజీవన విధానం మెరుగయ్యేదీ అప్పుడే.

(రచయిత లోక్‌సత్తా, 'ఓట్ ఇండియా'ల సమన్వయ